

Právní dějiny mimoevropských zemí (stručný nástin)

Stanislav Balík, Stanislav Balík ml., Stanislav Balík jr.

Plzeň: 2021, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 4., rozšířené vydání, 291 s.
ISBN 978-80-7380-848-8

Sám fakt, že během necelých dvou desetiletí vychází čtvrté vydání této učebnice věnované právním dějinám mimoevropských zemí, ukazuje kvalitu publikace i zájem o sledovanou problematiku na právnických fakultách českých vysokých škol. V jedenačtyřiceti kapitolách nabízejí zástupci tří generací právníkové rodiny Balíkových hutnou informaci o právních dějinách mimoevropských zemí, přičemž vědomě pomíjejí Spojené státy. Nemohou přitom věnovat všem zemím stejnou pozornost, a proto pečlivě vybrali historické i současné státní útvary, které pak pojednávají v jednotlivých kapitolách. První dvě jsou potom obecným úvodem do problematiky právních dějin mimoevropských zemí a stručným zamyšlením nad proměnou předstátní společnosti ve státy na Starém Východě a antickém západě. Další kapitoly přibližují právní dějiny starého Egypta, dějiny státu a práva na území Mezopotámie, státu a práva na území starověkého Iránu, ale také Palestiny, Kartága, staré Číny či staré Indie.

Většina kapitol má stejnou strukturu: stručný historický přehled, periodizace dějin příslušného celku, prameny místního práva a nastínění jeho vývoje. Tuto část publikace uzavírá dvanáctá kapitola, v níž se autoři zabývají postavením jednotlivce ve starověkých státech. Další blok věnovali problematice vzniku islámu a chalífátu, středověké Arménii, Gruzii, Ázerbájdžánu, státu Mongolů a Číny až do sedmnáctého století, přičemž zachovávali strukturu prvních kapitol, což ostatně platí o celé publikaci.

Autoři v nich text předešlých vydání v některých pasážích rozšířili, zcela nově pak zahrnuli například informace o vzniku některých států v Africe a Asii po druhé světové válce. Podstatně větší prostor věnovali také problematice britské koloniální říše v různých částech světa, tedy Kanadě od Cabotovy výpravy až po ústavní zákon z roku 1982, Indii (kde popsali koloniální expanzi

nejen Británie, ale i dalších evropských států), jihu Afriky, Austrálie a Nového Zélandu či Hongkongu. Nově pojednali oblast Latinské Ameriky, kde v samostatných kapitolách věnovali pozornost některým momentům právních dějin, které neměly význam jenom pro region. Úcta k právním normám, již chovaly státy pyrenejského poloostrova od dob římské kolonizace, se projevovala v množství často protichůdných zákonů vydávaných pro „Indie“ institucemi ve Španělsku od začátku šestnáctého století. Nakonec se tak stal systém naprosto nepřehledným a situaci příliš nezlepšilo ani vypracování Sbírkou zákonů pro indická království v roce 1681. Mnoho z jejich zákonů platilo až dlouho do devatenáctého století, ani potom ale neztratilo platnost úsloví užívané úředníky od šestnáctého století: *Uposlechnu, ale nesplním*. Nevymahatelnost práva tak zůstává problémem Latinské Ameriky dodneška. Od prvních let nezávislosti přijímaly sněmovny nových latinskoamerických států ústavy, při jejichž vzniku hrál velkou roli příklad základního zákona americké Unie. Nemalý vliv měla i Cádizská ústava z roku 1812, na jejíž přípravě participovali také právníci z kolonií pracující ve dvacátých letech na ústavách Peru, Ekvádoru či Mexika. Ústava mexické revoluce se pak stala svými články o pozemkové reformě či státním vlastnictví nerostných zdrojů příkladem dalším zemím Latinské Ameriky, ale také Iránu.

Trojice uznávaných autorů stejného jména tak nabízí v recenzované publikaci interesované veřejnosti vyvážený přehled právních dějin mimoevropských zemí. Nezaujme jen bohatou faktografií, ale schopností představit právní problematiku v širším kontextu historického vývoje. V doporučené literatuře najdou zájemci navíc vybrané tituly pro další studium.

*prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc.
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze*